

Magyarország Alkotmánybírósága!

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

tárgy: alkotmányjogi panasz bírói döntéssel szemben

a Székesfehérvári Törvényszék útján

8000 Székesfehérvár, Dózsa Gy. u. 1.

1.

SZÉKESFEHÉRVÁRI TÖRVÉNYSZÉK	
SZÉKESFEHÉRVÁR	
<small>postán, gyűjtőláda-ba, személyesen, faxon, e-mailen</small>	
Érk.: 2016 MÁJ. 19 60.	
Példány: 1 Mell: 2 ¹⁴ _{db}	
Az ügyirat száma: 32.P.21321/14	30.

Tisztelt Székesfehérvári Törvényszék!

Alulírott indítványozók az Abtv. 27.§ alapján alkotmányjogi panasszal fordulnak Magyarország Alkotmánybíróságához a Kúria Gfv.VII.30.029/2016/4. számú ítéletével szemben, kérve annak megsemmisítését a **Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.410/2015/3-II. sz.** jogerős ítéletére és a Székesfehérvári Törvényszék, mint elsőfokon eljáró bíróság 32.P.21.321/2014/6. számú ítéletére is kiterjedően.

Tisztelettel kérjük, hogy az alkotmányjogi panaszt – valamennyi mellékletével együtt – szíveskedjen az Alkotmánybírósághoz felterjeszteni.

Kérjük ugyanakkor, hogy az elsőfokon eljáró bíróság az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján szíveskedjen a **végrehajtás felfüggesztését** elrendelni (Székesfehérvári Törvényszék 0700-Vh.2163/2015. és 0700-Vh.2162/2015. szám alatt). Ennek indokaként előadjuk, hogy az alperesekkel – indítványozókkal – szemben járulékaival együtt harmincmillió forintot meghaladó követelés megfizetése iránt van folyamatban végrehajtási eljárás. Az indítványozókat ezen felül többmillió forint adók módjára megfizetendő illetéktartozás is sújtja. Az indítványozók számára a peres eljárás már eddig is jelentős nagyságrendű költséggel járt (utazási, szakvélemény beszerzési, jogi képviselési költségek), a több tízmilliós marasztalás végrehajtása teljesíthetetlen anyagi terhet jelent és helyrehozhatatlan veszteséget jelentene számukra. Mindezt úgy, hogy az indítványozók mindvégig állították és állítják, hogy a végrehajtható határozat alapjául szolgáló váltóokirat hamis aláírást tartalmaz, maga az okirat hamisított, tehát váltókötelezettséget egyáltalán nem vállaltak.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott

indítványozó

külön okiratban meghatalmazott jogi képviselőnk útján – a meghatalmazás eredeti példányát az alkotmányjogi panaszhoz csatoltan – eljárva

tiszttelettel kérjük,

hogy a T. Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (1) bekezdésének alkalmazásával a **Kúria Gfv.VII.30.029/2016/4. számú, felülvizsgálati eljárásban hozott ítéletének alaptörvény-ellenességét állapítsa meg és a bírói döntést semmisítse meg.**

Kérjük, hogy az Alkotmánybíróság – az Abtv. 43. § (4) bekezdésének alkalmazásával – **semmisítse meg a Kúria által felülvizsgált Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.410/2015/3-II. számú ítéletét és a Székesfehérvári Törvényszék 32.P.21.321/2014/6. számú ítéletét is.**

Tájékoztatjuk a T. Alkotmánybíróságot, hogy a jogerős ítélet végrehajtása az indítványozókkal szemben folyamatban van, perújításra a volt alperesek részéről nem került sor.

Tájékoztatjuk a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy alkotmányjogi panaszunk benyújtásával egyidőben kérjük az elsőfokon eljáró Székesfehérvári Törvényszéket, hogy az alaptörvény-ellenes jogerős ítélet végrehajtását – mely az alperes indítványozókkal szemben 0700-Vh.2163/2015. és 0700-Vh.2162/2015. szám alatt a Székesfehérvári Törvényszék előtt van folyamatban – az Abtv. 53. § (4) bekezdése alapján függesztesse fel.

Abban az esetben, ha a T. Alkotmánybíróság az ügyrend 26. § (2) bekezdése szerinti tájékoztatáskérés során azt a választ kapja, hogy az elsőfokú bíróság nem intézkedett a végrehajtható határozat felfüggesztéséről, úgy már jelen indítványunkban is tisztelettel kérjük, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerint az alaptörvénybe ütköző, kifogásolt határozat végrehajtásának felfüggesztését szíveskedjen elrendelni. Ennek indokaként előadjuk, hogy az alperesekkel – indítványozókkal – szemben 28.000.000 forint és járulékai megfizetése iránt van folyamatban eljárás. Az indítványozókat emellett a három fokon elszenvedett perveszteség miatt jelentős nagyságú perköltség megfizetésének kötelezettsége is terheli, melyből többmillió forint adók módjára végrehajtható illeték. Az indítványozók számára a peres eljárás már eddig is jelentős nagyságrendű költséggel járt (utazási, szakvélemény beszerzési, jogi képviselési költségek), a több tízmillió marasztalás végrehajtása teljesíthetetlen anyagi terhet jelent és helyrehozhatatlan veszteséget jelentene számukra. Mindezt úgy, hogy az indítványozók mindvégig állították, hogy a végrehajtható határozat alapjául szolgáló váltóokirat hamis aláírást tartalmaz, maga az okirat hamisított, tehát váltókötelezettséget nem vállaltak.

Indítványunkhoz a következő mellékleteket csatoljuk

- 2 péld meg hatalmazás eredeti
- Székesfehérvári Törvényszék 32.P.20332/2012/49. ítélete
- Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40178/2014/4. sz. végzés az előbbi ítélet hatályon kívül helyezéséről
- Székesfehérvári Törvényszék 32.P.21.321/2014/6. ítélete – megsemmisíteni kért elsőfokú ítélet
- Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40410/2015/3-II. ítélete az előbbi elsőfokú ítélet helybenhagyásáról – a megsemmisíteni kért másodfokú ítélet
- Kúria Gfv.VII.30.029/2016/4. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla ítéletének hatályában való fenntartásáról – az alaptörvényt sértő, megsemmisíteni kért, felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet
- a felperes keresetlevele

Ezen alaptörvényi jog mellett sérült az eljárásban *az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének rendelkezése is: „Mindenkinek joga van a tulajdonhoz...”*

Az Abtv. 29. § értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

A felülvizsgálati eljárásban született ítélet hatályában fenntartotta a Fővárosi Ítéltábla Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.410/2015/3-II. számú másodfokú, jogerős döntését, mely helybenhagyta a Székesfehérvári Törvényszék 32.P.21.321/2014/6. számú (megismételt eljárásban hozott) elsőfokú ítéletét. Az elsőfokú eljárásban a bíróság megsértette az indítványozóknak a tisztességes eljáráshoz való jogát. Mivel a Fővárosi Ítéltábla ítéletét a Kúria hatályában fenntartotta, ezzel a – további jogorvoslattal nem támadható – érdemi befejező bírósági határozattal sérült az indítványozók alaptörvényben rögzített joga, mely sérelemmel szemben megnyílt az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz előterjesztésének lehetősége.

Az indítványozók a rendes jogorvoslati eljárási lehetőségeiket – mind a fellebbezés, mind a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének jogát – kimerítették.

Az indítvánnyal érintett eljárásokban – amint arra az alábbiakban kitérünk – a tisztességes eljáráshoz való jog megsértése, mint alaptörvény-ellenesség érdemben befolyásolta az alkotmányjogi panasz tárgyát képező döntést, illetőleg döntéseket, ezzel megvalósult az Abtv. 29. § rendelkezése szerinti feltétel is.

Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézhezvételétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozók részére – jelen alkotmányjogi panaszt is előterjesztő – közös jogi képviselőjük útján 2016. március 17. napján került kézbesítésre a Kúria Gfv.VII.30.029/2016/4. számú ítélete, ezért a 2016. május 17. napján, azaz a mai napon ajánlott küldeményként postára adott indítvány határidőben benyújtottnak tekintendő (figyelemmel az ügyrend 28. § (1)-(2) bekezdésében foglaltakra is).

Az indítványozók érintettségét alátámasztja, hogy a panasszal érintett ügy mindhárom bírósági szakaszában – a Székesfehérvári Törvényszék, a Fővárosi Ítéltábla és a Kúria előtti bírósági eljárásban – I. és II. rendű alperesként vettek részt, velük szemben első- és másodfokon is marasztaló döntés született, mely pénzfizetési kötelezettséget állapít meg terhükre, az alaptörvény-ellenes jogerős ítéletet pedig a Kúria hatályában fenntartotta.

Nyilatkozunk arra nézve, hogy az indítványozók nem járulnak hozzá személyes adataik nyilvánosságra hozásához, de nem ellenzik a határozat anonimizált formában való közzétételét.

Az indítvánnyal érintett ügy rövid összefoglalása

A felperes váltón alapuló tartozás megfizetése iránt terjesztett elő a Székesfehérvári Törvényszék előtt keresetet. Követelését egy határozott időre szóló, óváselengedést tartalmazó saját váltóra alapította, mely váltónak kiállítójaként a [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] I.

rendű alperes – I. rendű indítványozó –, míg a váltó kezeseként a II. r. alperes [REDACTED] [REDACTED] – mint II. rendű indítványozó – került feltüntetésre. A váltó rendelvényese a perben nem álló [REDACTED] [REDACTED], a felperes – [REDACTED] [REDACTED] – a váltóra vezetett, teljes hatályú, ún. tulajdoni forgatmánnyal igazolta jogosultságát. A felperesi követelés anyagi jogi alapjaként közvetlenül a Vr. 77.§ (1) bek. és 78.§ (3) bekezdésének szakaszai kerültek felhívásra. A felperes a perben következetesen állította, hogy a váltó önálló jogcím, kézben tartása elegendő a követelés megalapozásához. Álláspontját az eljáró bíróságok döntően osztották is.

Az alperesek perbeli védekezése a váltóval szemben több jogi tényre támaszkodott, jelen alkotmányjogi panasz szempontjából az I. rendű indítványozó állította, hogy váltói akarat hiányában került az aláírása egy okiratra, míg a II. rendű indítványozó állította, hogy a perbeli váltóokiraton szereplő aláírás nem tőle származik, az okiraton lévő aláírás nem az ő kezétől származik.

A perben döntő bizonyítékként egy – az alperesek feljelentése nyomán indult büntetőügyben született – a [REDACTED] gi [REDACTED] t [REDACTED] i [REDACTED] e által készített szakértői vélemény szolgált, mely azt tartalmazta, hogy a váltókezesi aláírás a II. rendű alperesé, a II. rendű indítványozóé. Az indítványozók a polgári perben – számos egyéb védekezésük mellett – igazságügyi szakértő kirendelését kérték arra nézve, hogy az I. rendű indítványozó aláírása nem abban az időpontban került az okiratra, amit a váltó feltüntet, míg a II. rendű alperes indítványozó bizonyítási indítványa arra irányult, hogy igazságügyi írásszakértő állapítsa meg, hogy a perbeli váltón szereplő aláírás nem az ő kezétől származik.

A Székesfehérvári Törvényszék 32.P.21.321/2014/6. számú ítélete – mely a hatályon kívül helyezést követő, megismételt eljárásban született – a váltó alapján egyetemlegesen marasztalta az alpereseket: az I. rendű alperest, mint kiállítót, a II. rendű alperest pedig, mint a váltó kezesét. A fellebbezés folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 13.Gf.40.410/2015/3-II. számú ítélete az elsőfokú határozatot helybenhagyta, egyetértve az elsőfokú ítélet indokaival.

A Kúria a jogerős ítéletet Gfv.VII.30.029/2016/4. sz. ítéletével hatályában fenntartotta.

Az alaptörvényi rendelkezések – XXVIII. cikk és XIII. cikk – sérelmét konkrétan megalapozó körülményekre az indítvány érdemi részében hamarosan részletesen kitérünk.

A panasszal érintett kérdésben irányadó alkotmánybírósági gyakorlat

A 15/2002. (III. 29.) AB határozatban az Alkotmánybíróság összefoglalta a *tisztességes eljárás (fair trial)* követelményeivel, továbbá az irányadó nemzetközi szabályozással összefüggő gyakorlatot. A 6/1998. (III. 11.) AB határozattal elbírált ügy kapcsán megállapította, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdése – figyelemmel az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett *Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 14. cikk 1. pontjának*, továbbá az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az *emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény* (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikk 1. pontjának értelmezésére is – a tárgyaláshoz

való jognál szélesebb alkotmányos követelményeket állít. Az Egyezségokmányok és az Emberi Jogok Európai Egyezményének – az Alkotmány 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó – eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a *fair trial* olyan *minőség*, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni [vö. 6/1998. (III. 11.) AB határozat]. Az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése írja elő – többek között – a tisztességes tárgyalás követelményét a polgári jogi jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatban. A tisztességes eljárásnak – az Európai Emberi Jogi Bíróság következetes gyakorlatából is kitűnően – elismert eleme a „fegyverek egyenlősége”, amelynek polgári perekben is érvényesülnie kell. (ABH 2002, 116, 118.)

Ugyanezen álláspontot tükrözi, erősíti meg számos egyéb – az utóbbi időben keletkezett – határozat is. A 22/2014. (VII. 15.) AB határozat [49] bekezdése – elismerve a korábbi alkotmányra vonatkozó értelmezés folytonosságát – leszögezi, hogy a *tisztességes eljáráshoz való jog tartalmát kitöltő ún. részjogosítványok egyike a fegyverek egyenlősége*. A 15/2002. (III. 29.) AB határozat szerint a fegyverek egyenlőségének, mint a tisztességes eljárás elemének a polgári perekben is érvényesülnie kell.

Alkotmányellenes és – hatályos jogunkban – *Alaptörvénybe ütköző* tehát, ha a polgári perben eljáró bíróságok a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény vonatkozó szabályait *egyoldalúan, az egyik fél hátrányára értelmezik és alkalmazzák*, ha a „mérlegeléssel indokolt” döntéseikkel az egyik fél anyagi jogi jogosultságaira és kötelezettségeire kiható *eljárási jogait csorbítják*, mert ezzel sértik az Alaptörvénynek a fegyverek egyenlősége elvét magában foglaló XXVIII. cikk (1) bekezdését.

Fontos rögzíteni, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírói gyakorlatot. „Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban foglalta össze. Az itt megfogalmazott megállapításokat az Alkotmánybíróság utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] is *megerősítette* és *gyakorlattá* formálta.

Ebben az értelemben ezért alkotmányos igénynek tekinthető, hogy az Alaptörvényben rögzített tisztességes eljáráshoz való jog, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a polgári eljárásban érvényre jusson.

Ez azt jelenti, hogy mind a polgári perrendtartás szabályaiban, *mind pedig a bíróság jogalkalmazó tevékenységében érvényesülnie kell az Alaptörvénynek*. Ez a követelmény a Pp-ben az alapelveken keresztül jelenik meg, így különösen a *perbeli egyenlőség elve, a tisztességes és igazságos tárgyalás alapelve, a szabad bizonyítás elve* és az *önrendelkezési jog* formájában.

Ezek az alapelvek – a koherencia követelménye folytán – kihatnak a perrendtartás valamennyi (későbbi) fejezetére, szakaszára és értelemszerűen át kell, hogy hassák az ítélező tevékenységet. Ennek keretein belül jelennek meg azok a jogcselekmények,

melyek az alkotmányosság garanciális elveinek való megfelelést a konkrét perben megméri: a pervezetéstől, a bizonyítás elrendelésén vagy annak mellőzésén át egészen a meghozott ítéletig.

Az Alkotmánybíróság **nemrégiben született 3265/2014. (XI. 4.) AB határozata értelmében** az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a tisztességes eljárásnak az egyezmény- és alkotmányszövegekben nem nevesített, de *általánosan és nem vitatottan elismert eleme a fegyverek egyenlősége*, amely a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. Az elv mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen. A fegyverek egyenlőségének elvét az Alkotmánybíróság – hasonlóan az EJEB gyakorlatához – a büntetőjogon kívül, így polgári ügyekben is elismeri – **34/2014. (XI. 14.) AB határozat** –, azt a tisztességes eljáráshoz való jog részeként kezeli.

A panasszal érintett per – az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmével összefüggő – anyagi jogi háttéréről

A váltókötelezettség jogi természetét tekintve – Grosschmid Béni elemzésében – nem más, mint *kauzán oszló kötelmi szabálykör*, vagyis: nem más, mint különleges szabályok alá vont *kötelmi jogviszony*. Bár a váltójog szabályait az 1/1965. (I.24.) IM rendelet tartalmazza, nem vitás, hogy a váltójogi jogviszonyok is polgári jogi jogviszonyok, melyeknek anyajogát – az Alkotmány, illetve jelenleg hatályosan az Alaptörvény mellett – a Polgári Törvénykönyv adja. Erre azért szeretnénk utalni, mert a váltó anyagi jog elrendezésére is irányadó a Polgári Törvénykönyv anyagi értékpapírjoga, ezen keresztül pedig a polgári anyagi jogot meghatározó alapelvek és alapvető elvek is (mely utóbbiakat maga a törvény alapelveként esetleg nem is nevesít). A Polgári Törvénykönyv – a jelen ügyben még alkalmazandó 1959. évi IV. törvény – 2. § (1) bekezdése kimondta, hogy a törvény védi a személyek vagyoni jogait és törvényes érdekeit. A (2) bekezdés szerint a jogok gyakorlása a törvény értelmében azok társadalmi rendeltetésével összhangban, annak megfelelően történhet. A 7. § pedig kimondja, hogy a törvényben biztosított jogok védelme az állam minden szervének kötelezettsége. A jogok érvényesítése – törvény eltérő rendelkezése hiányában – bírósági útra tartozik. Megjegyzendő, hogy ezeket az elveket (lényegüket tekintve) többnyire megismétli a 2013. évi V. törvény (új Ptk.) 1:1. § és 1:6. § rendelkezése, kiegészítve azzal, hogy a modern polgári jogi elvárásoknak már eddig is részét képező szabályozási elvet a kódex élére állítva kimondja, hogy a Polgári Törvénykönyv a személyek alapvető személyi és vagyoni viszonyait a mellérendeltség és egyenjogúság elve szerint szabályozza.

E szakaszból (melyeknek mélyebb elemzésébe nem kívánunk bocsátkozni) a jelen alkotmányjogi panasz tárgyára nézve a következő megállapítások szűrhetők le. A polgári jogban *az alanyok vagyoni jogi érdekei* – egyszerűsítve: jogaik és kötelezettségeik – állnak egymással szemben. A polgári perben erről a jogról és kötelezettségről kell a bíróságnak döntenie, mely a felperes által perbe vitt igényként

jelenik meg: ezzel szemben az alperes érdemi védekezése áll. Amikor a polgári jogi jogviszonyokat alapvetően szabályozó Polgári Törvénykönyv kimondja, hogy *védelemben részesíti a személyek vagyoni jogait*, az alatt legelemibb szinten és vitán felül érteni kell azt is, hogy senkivel szemben nem lehet alaptalanul igényt érvényesíteni, senkivel szemben nem lehet anyagi jogi alap nélkül követelést támasztani, még kevésbé ítéletben megítélni. Lényegében – egyéb erkölcsi, jogfilozófiai és más, pl. közjogi okok mellett – ezért rendeli a Polgári Törvénykönyv kötelezőnek a bírósági út igénybevételét: a polgári jogi jogok és kötelezettségek gyakorlásának jogszerű keretek között, a törvényesen megalakított, pártatlanul és tisztességes eljárásban ítélező bíróság által kell megmérettetnie.

A jelen panasz tárgyát képező ügyben váltókövetelést érvényesített a felperes. A váltó – egészen röviden megközelítve – csak első ránézésre jelent önálló jogcímet a követelésre. Az okirat, mondja egységesen jogi irodalom, mintegy prima facie, első látásra ugyan megalapozza a követelést (ezért *váltókövetelés* a perbe vitt pénzkövetelés), de ez nem jelenti egyúttal azt is, hogy a váltóba foglaltan megjelenő követelés mindenféle védekezés lehetőségét kizárná, nem jelenti azt, hogy a váltóokirattal szemben az adós egyáltalán ne részesülne védelemben. Ezt a polgári jog, ezen belül is az anyagi váltójog elismeri, erre nem kívánunk kitérni.

Arra azonban rá kell mutatnunk – az anyagi jogi kitérőért tisztelettel elnézést kérve – hogy a váltóval szembeni védekezés legalapvetőbb, legelemibb, minden magánjogi és kereskedelmi jogi irodalom által magától értetődőnek tekintett formája, ha a váltóköveteléssel megtámadott személy abszolút váltói akarathiányra hivatkozik: történetesen, ha azt állítja, hogy az előtte fekvő okiratot nem ő írta alá. Mivel a váltókövetelés a váltónyilatkozat megtételével, váltónak minősíthető okirat aláírásával áll elő, kétséget kizáróan releváns védekező nyilatkozatnak tekinthető, ha a II. rendű indítványozó azt állítja, hogy az aláírás nem tőle származik. Maga a váltóokirat egyszerű okirat, az aláírás valódisága szempontjából „önmagára önmaga” bizonyítékot nem szolgáltat. Mivel a felperes perbe hozott igénye kizárólag a váltóokirat alapján ítéltető és ítéltendő meg, a felperes alanyi joga alapvetően azon fordul meg (áll vagy bukik) hogy a váltóaláírás valódi-e vagy sem. Ez szakkérdés, mely igazságügyi szakértői véleménnyel dönthető el.

Az akarathiány kifogása a váltójogban

A váltói akarat hiányára hivatkozás **a váltójog legalapvetőbb kifogása**, a jogi irodalomban a váltóra alapított követelés tagadásának evidens esete. Az értékpapírjognak – ezen belül a váltójognak is – vitán felül álló tétele, hogy olyan okirattól, melyen a kötelezett aláírása hamisítva van, arra nézve, akinek az aláírása hamis, kötelezettség nem hárul. Ez a szabály nem csak az értékpapír – jelen esetben a váltó – kiállítójára igaz, hanem minden olyan aláírásra nézve irányadó, mely értékpapírjogi kötelezettséget szül, így alkalmazandó a kezesre is.

- „Természetes ... hogy az, kinek nevét a hamis vagy hamisított aláírás feltünteti, maga váltóilag kötelezve nem lesz, nem ugyan azért, mert aláírását nem

sajátkezűleg eszközölte, hanem a hiányzó váltói akarat miatt.” (Plósz Sándor A magyar váltójog kézikönyve 1895. 157.o.)

- Az értékpapír alapján a kiállító „csak akkor nem lesz kötelezve, ha a nyilatkozat nem az ő, hanem másnak a ténye, pl. ha az aláírás hamis, vagy a papír tartalma meg lett hamisítva....” (Nagy Ferenc A magyar kereskedelmi jog kézikönyve 1893. 523.o.)
- „Az, akinek a nevét hamisítják, egyáltalán nem felelős.” (Kuncz Ödön A magyar kereskedelmi és váltójog tankönyve Bp. 1944. 371.o)
- „Érvényes váltókötelezettség létrejöttének ... előfeltétele, hogy a szenvedő váltóképességgel rendelkező személynek a váltó aláírásakor meg legyen a váltói akarat... Nincs meg a váltói akarat akkor sem, ha érvényes meghatalmazás nélkül harmadik személy vezette rá az adós nevét a váltóra...” (Rudolf Loránt A váltóadás védekezése 1935. 24.o.)
- „Elv az, hogy olyan okiratból (értékpapírból), melyen a kötelezett aláírása hamisítva van, arra, akinek az aláírása hamis, kötelezettség nem hárul. Ez a szabály áll az értékpapírra vezetett minden olyan aláírásra, mely kötelezettséget szül (p.o. elfogadó, kezes, forgató, kibocsátó stb. aláírására).” (Keresztes Gyula Magyar értékpapírijog 1932. 21.o.)
- „Ha valamely értékpapírban a kötelezett aláírása hamis, azaz nem valódi, ebből szabály szerint arra, akinek aláírása hamisított, kötelezettség nem származik.” (Keresztes Gyula uo. 70.o.)
- „bárhol legyen is tehát az okiraton a kibocsátó aláírása, az érvényes, ha ahhoz, hogy a névaláírás a kibocsátás szándékával történt, kétség nem férhet.” (Bozóky Géza: Nemzetközi váltójog 1937. 127.o.)

Az I. rendű indítványozó a perben következetesen állította, hogy az aláírás nem az akaratából került az okira. A váltójogi irodalom a váltói akarathány, mint abszolút váltókifogás egyik iskolapéldájaként hozza és tanítja azt a régi kúriai esetet, amikor az aláírás olyan okiraton történt, mely egybefolyt egy megrendelési ívvel: Curia 797/1901. számú ítélet, melyet az irodalom a váltói akarathány körében tárgyal (vö: Rudolf Loránt: A váltóadás védekezése, 24.o.). A perben az I. rendű indítványozó egyértelműen nyilatkozta, hogy az aláírásra kényszerítésekor – melynek körülményeire nézve részletes perbeli előadást tett – az egyik elé tett irat faxnak, vagy még inkább pénztárbizonylatnak látszott. Ennek kiderítése a mai technikai eszközök mellett igenis lehetséges – de legalábbis egyáltalán nem kizárt –, erre nézve az alperesek más perben született, ezért a peranyaghoz anonimizált formában, kivonatolva csatolt szakvéleményt nyújtottak be, annak igazolására, hogy *az igazságügyi szakértői gyakorlat ismeri és alkalmazza azokat a módszereket, melyekkel az állítása alátámasztható.*

Az Alaptörvény XXVIII. cikkének és a perjogi alapelveknek a panasz szempontjából releváns kapcsolata

A tisztességes eljáráshoz való jog – perjogi vetületét tekintve – olyan általános érvényű, időtől és körülményektől függetlenül, a bíróság számára fennálló egyetemes kötelezettség, amelynek mindkét, ellentétes oldalon álló fél irányában való egyforma mértékű érvényesülése erősíti bennük a perbeli pozíciójuk azonosságát. Ha azonban a peres eljárásban az egyik fél – jelen esetben a felperes – állítása abszolút elfogadásra kerül, annak ellenére, hogy a jogállítást alátámasztó okirattal szemben az alperesek megalapozott kételyt támasztanak és ennek ellenére az alperesek nem kapnak lehetőséget az okirat valóságának megdöntésére, ez a *perjogi követelmény, melyet a szakirodalom garanciálisnak tekint, jelentős mértékben sérül*. A tisztességes eljáráshoz a peres feleknek joguk van, az eljáró bíróság számára ugyanakkor a tisztességes eljárás követelménye *kötelezettséget* jelent. Az alapelven belül, melyet a jogi irodalom az eljárás *korrektségének* követelményeként is említ, kiemelt jelentősége van az *ügyfélegyenlőségnek*, mely megjelenik a *fegyverek egyenlőségének* elvében is.

A perjogi irodalom és a gyakorlat egységes abban a kérdésben, hogy a tisztességes eljárás követelményébe beletartozik az esélyegyenlőség biztosítása a felek részére. Ez azt is jelenti, hogy az alperes, aki a felperes perbe vitt követelésével szemben védekezik, a felperessel azonos eljárási jogokkal és kötelezettségekkel bírjon. Ez az ún. *perbeli fegyveregyenlőség elve* (részletesebben A Polgári perrendtartás Magyarázata 1. Complex Kiadó Bp. 2007. 87.o.). A most előadottakkal áll összefüggésben a tárgyalás igazságosságának követelménye is, mely eljárási szempontból elsősorban azt jelenti, hogy érvényesülnie kell *fegyveregyenlőség* és a *bíróság előtti egyenlőség* elvének. Ebbe beletartozik, hogy az alperes a vele szemben támasztott perbeli igény ellen védekezhessen (Magyarázat 93.o.), a védekezés lehetőségétől őt a bíróság ne zárja el.

A Kúria joggyakorlatalemző csoportja „A szakértői bizonyítás a bírósági eljárásban” címmel (Jecs 2014. december 19.) készített összefoglaló véleménye 272.o. rámutat – a bizonyítással, mint az alaki igazságosság érvényre juttatásának eszközével kapcsolatban – hogy a magánjogi jogviták kereteit az autonóm és mellérendelt jogviszonyban álló felek határozzák meg és ez jelöli ki a bíró mozgásterét is. Jogállami keretek között elképzelhetetlen, hogy az alaki igazságosság elve mentén a felek önrendelkezési joga úgy sérüljön, ahogyan annak a panasszal érintett esetben az indítványozók tanúi és elszenvetői voltak.

a) Az írásszakértői vélemény beszerzésére vonatkozó bizonyítási indítvány

Az indítványainkhoz csatolt iratokból kitűnik, hogy a szakértő kirendelésére irányuló indítványukat az indítványozók a per során mindvégig, az elsőfokú eljárás megkezdésétől fogva a Kúria előtti eljárásig határozottan és változatlanul fenntartották.

korlátozástól mentes joga, hogy a váltóokirat hamis, mert a váltói aláírás nem tőle származik.

Harmadrészt utalni kívánunk arra, hogy a perbíróóságoknak – elsősorban a bizonyítási eljárást lefolytató elsőfokú bíróságnak – az ésszerű időn belül való befejezés követelménye sem szolgált indokként a bizonyítás mellőzésére, mert a polgári per másfél évig tartott az első tárgyalás időpontjától az első alkalommal meghozott elsőfokú ítéletig, s mivel az alperesek a bizonyítási indítványukat már a per kezdeti szakaszában megtették, a perben eljáró bíróság a per elhúzódása nélkül eleget tehetett volna a bizonyítási indítványnak.

Itt jegyezzük meg ismét: ezt az indítványukat az alperes indítványozók szinte minden tárgyaláson, csaknem valamennyi beadványukban fenntartották, a költségek előlegezését vállalták.

A tisztességes eljárás követelményét sérti az is, hogy felek közötti pozícióegyensúlyt megbontva – sértve az ügyfélegyenlőség, a törvény előtti egyenlőség elvét és követelményét is – a perbíróóságok úgy zárták el a bizonyítás lehetőségétől az indítványozókat, hogy az alperesek terhére rótták azt a körülményt, hogy a „szakvéleménnyel szemben nem tudtak megalapozott aggályt támasztani.” Az alperesek ugyanis az eljárás során mindvégig kizárólag másolati példányt tarthattak kezükben, a bírósági eljárásban (bár az okirat felmutatásra került) az eredeti okirat szakértői vizsgálatára nem kerülhetett sor, hiszen a felperes a váltót a per egész folyamán magánál tartotta. Az alperesek – eleget téve a jóhiszemű pervitel kötelezettségének – a perbeli lehetőségeikhez képest, vagyis a váltóokirat eredeti példányát nélkülözve a váltóokirat másolatát magánszakértői vélemények beszerzésével ellenőriztették. A perben csatolták ennek eredményét: az igazságügyi szakértők egyértelműen nyilatkoztak arra, hogy a váltóokiraton szereplő, II. rendű indítványozónak tulajdonított névaláírás nagy valószínűséggel nem az indítványozótól származik.

Az alperes indítványozók kérték, hogy a bíróság helyeztesse letétbe a felperessel az okiratot – Pp. 191. § (3) bekezdése szerint a bíróság elrendelheti, hogy az eredeti okiratot vagy az arról készített másolatot (kivonat) az iratokhoz csatolják; ha fontosabb eredeti okiratot kell az iratokhoz csatolni, a bíróság külön gondoskodik annak kellő megőrzéséről – erre azonban nem került sor.

b) Okmányszakértő kirendelésére vonatkozó szakértői indítvány elutasítása

A másodfokú bíróság jogerős ítéletében úgy foglalt állást, hogy az alperesek által indítványozott szakértői vizsgálatok – különösen az aláírások időbeli egyezőségére nézve – nem lehetségesek, ha pedig mégis lehetségesek lennének, nem vezetnének eredményre (Ítélet tábla ítélet 3.o. utolsó bekezdés).

Jogsabályt sértő, ha a bíróság bizonyítási eljárás lefolytatása nélkül nyilatkozik az érdemi határozatban szakértői kompetencia körébe tartozó kérdésben.

A szakértő ugyanis az a személy, aki a bíróság számára lehetővé teszi valamilyen, a per eldöntése szempontjából jelentős tény észlelését, megismerését és kellő értékelését. Szakértő bevonására akkor van szükség – és megfordítva is igaz: ez esetben feltétlenül szükség van – ha a perben releváns körülményre nézve a bíró megfelelő szakismerettel nem rendelkezik. *Ebből az is következik, hogy a perbíróság általában nem lehet abban a helyzetben, hogy a szakkérdés tisztázása nélkül, önállóan állást foglaljon a szakértelmet igénylő kérdésben.* Különösen olyan esetben, amikor az a vitás, hogy létezik-e szakértői módszer. A bíróság nem mellőzheti az alperes által indítványozott bizonyítás elrendelését, pusztán azért, mert a perben meghallgatott szakértő szerint az alperes által említett módszer „korlátozottan lehetséges.”

Az I. rendű indítványozó jogi képviselője útján a perben mindvégig következetesen állította és okirattal igazolta, hogy létezik olyan okiratvizsgálati szakértői módszer, mely megállapítani képes az okiratnak magának a valódiságát, az okiraton mint „hordozón” szereplő nyomatott és írott szövegek kronológiáját, időbeli egymásutánosságát stb. E bizonyítási lehetőségtől az indítványozót a perbíróság azzal zárta el, hogy ennek lehetősége a perben meghallgatott egyik tanú véleménye szerint „korlátozott.” Megjegyezzük, hogy jogi nonszensz, hogy a bíróság erre irányuló szakértelem hiányában eleve kizárjon, kirekesszen a bizonyítékok köréből olyan bizonyítási módszert, eszközt, melynek alkalmazása nem lehetetlen, attól eredmény várható, pusztán azért, mert a perben meghallgatott tanú nem rendelkezik ilyen módszerről kellő információval. Így a bíróság eleve sikertelennek minősített egy, az indítványozó által megjelölt bizonyítási eljárást, még annak lefolytatása előtt (!) és e feltételezett sikertelenség, mint bizonyítatlanság következményét – holott ennek a bizonyítatlanságnak éppen a bírói döntés képezte akadályát – az ügydöntő határozatában, ítéletében a bizonyítási lehetőségtől megfosztott alperes, I. rendű indítványozó terhére értékeli.

c) Együttesen a bizonyítás mellőzésének alaptörvény-ellenességéről

A tisztességes eljárás követelményében, ezen belül a fegyverek egyenlőségének követelményében és a szabadbizonyítás elvében megjelenik az a régi perjogi elv – úgy is mondhatnánk, hogy máig jelen van – mely szerint hallgattassék meg a másik fél is (audiatur et altera pars), vagyis: a perbíróságnak – egyenlő távolságra lévén a felektől – mindkét fél számára azonos lehetőséget kell biztosítania nyilatkozatai megtételére, mi több, bizonyítékaik előterjesztésére és az érdemi döntés csak ezt követően születhet meg.

A tisztességes eljáráshoz való jog garantálása a peres felek számára – korrekt eljárásban – azt a bírói beállítódást, attitűdöt tükrözi, hogy a közöttük lévő jogvitában a bíróság a felektől egyenlő távolságra helyezkedik el, az elbírálás részrehajlás nélkül, tárgyilagosan történik. Ez lenne az Alaptörvény XXVIII. cikkében foglalt alkotmányos követelmény „valóságra váltott perjogi hozadéka.”

Ehelyütt szeretnénk utalni a *Kúria által felállított joggyakorlat elemző csoport* fentebb említett összefoglaló véleményére (Jecs 2014. december 19.). A Pp. 177. § (1) bekezdésének, a szakértői bizonyításra vonatkozó rendelkezéséből kiindulva a

vélemény kifejti: a „bíróság szakértőt rendel ki” szóhasználat a törvény e rendelkezését olyan imperatív szabállyá emeli, amelynek alkalmazása során a bíróságnak nincs mérlegelési lehetősége, hanem – ha ennek feltételei fennállnak – köteles megtenni azokat az intézkedéseket, melyek őt a szakértő kirendelésével összefüggésben terhelik (129.o. 2. bekezdés). Mivel a bíró jogi szakértő, az egyetlen helyes megoldás, ha a bíróság a szakkérdésben való állásfoglalást szakértőre bízta. Igen régi bírói döntés felhívását látta szükségesnek a munkaanyagot készítő csoport, amikor egységes bírói gyakorlatra utalva rámutatott: „*helyesebb szakértőt kirendelni – akkor is, ha esetlegesen feleslegesnek tűnnék – mint esetleg képzelt szaktudás alapján téves ítéletet hozni*” (Legfelsőbb Bíróság P. törv. 20.037/1957.). (Jecs tanulmány 129. o. utolsó bekezdés). E megállapítás helytállóságához nem fér kétség, de a panasszal érintett ügghöz való kapcsolata is nyilvánvalónak látszik: a bíró nem foglalhat állást olyan szakkérdésben, melyre nézve még homályos kompetenciával sem rendelkezik. Különösen úgy, hogy az a személy (jelen esetben tanú), akire a bíró hagyatkozik, nem okmányszakértő, az alperes panaszosok pedig megelőzően szakértői véleménnyel igazolták, hogy a kérdéses munkamódszer, vizsgálati módszer létezik.

d) A tulajdonhoz való jog sérelméről

Az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdése rögzíti, hogy „**Mindenkinek joga van a tulajdonhoz...**”

Az Európai unió alapjogi chartája 17. cikke kimondja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogszerűen szerzett tulajdonát birtokolja, használja, azzal rendelkezzen. Tulajdonától senkit nem lehet megfosztani – ennek a szabadságnak csak közérdekből merített korlátai lehetnek.

Az indítványozók tulajdonhoz való, alaptörvénybeli jogát a sérelmezett bírói döntések közvetlenül sértik, az indítványozók a tisztességtelen eljárás során született – alakilag végrehajthatónak minősülő – határozatok, bírói ítéletek végrehajtása esetén elveszítik a tulajdonuk feletti szabad rendelkezés jogát és lehetőségét. Az alaptörvénybe ütköző jogerős határozatok szolgálnak alapul arra, hogy az indítványozóktól tulajdonukat jogellenesen elvonják. Ezen alaptörvénybeli jog sérelme lényegében egyértelműen és egyenesen következik a tisztességes eljárás követelményének megsértéséből, hiszen a XXVIII. cikk megsértésével hozott ítélet, ítéletek olyan kötelezettségben marasztalják az indítványozókat, melyet ők soha el nem vállaltak, a végrehajtandó ítélet azonban közhatalmi kényszerrel a tulajdonuk jogellenes – alaptörvényellenes – elvonását eredményezi, alaptörvényben biztosított joguk sérelmét jelenti.

A bizonyításhoz való jog és a szakértői vélemény beszerzésének kötelezettsége tárgyában irányadó kúriai gyakorlat

BH2010. 169. A bíróság nem mellőzheti a szakértő kirendelését, ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükséges, és annak törvényi feltételei fennállnak (1952. évi

III. törvény 164. §, 177. §, 2. §, 3. §). Ehhez kapcsolódóan jegyezte meg ugyancsak a Kúria egy döntésében, hogy: BH2010. 134. A bíróság köteles tájékoztatni a feleket a bizonyításra szoruló tényekről, bizonyítási teherről, a bizonyítás sikertelenségének következményeiről és a szakértői véleménnyel kapcsolatos fogyatékoságok kiküszöbölése érdekében szükséges intézkedéseket is foganatosítani kell.

Nem lehet kétséges, hogy ha a bíróság köteles a felet arról tájékoztatni, hogy az általa előterjesztett bizonyítás nem elégséges az állítása (petituma vagy védekezése) alátámasztására, úgy még inkább köteles a bíróság a per fő kérdésében a bizonyítást megengedni. A jelen panasszal érintett ügy lényege, hogy az alperesek egyáltalán nem bizonyíthatták állításukat.

BH2015. 107. A bizonyítatlanság következményeit a bíróság jogszerűen akkor vonhatja meg, ha a bizonyítandó tényekről adott tájékoztatás igazodott a felek per során változó nyilatkozataihoz [1952. évi III. tv. 3. § (3) bek.]. Megjegyzendő, hogy nem csak a tájékoztatás kötelező, hanem – magától értetődően – a bizonyítás lehetővé tétele is, különösen abban az esetben, ha a bizonyítás másképpen, mint a bíróság által kirendelt szakértő útján, egyáltalán nem lehetséges.

BH2015. 40. A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére okot adó lényeges eljárási szabálysértés az, ha az eljáró bíróságok úgy róják a felperes terhére a bizonyítatlanságot, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyításra szoruló tényekről a felet nem tájékoztatja [1952. évi III. tv. 3. § (3) bek.]. Még inkább így van, ha a perbíróság nem ad lehetőséget a bizonyításra kötelezett félnek arra, hogy bizonyíthasson.

BH2013. 126. II. A tényállás megállapítása és az ahhoz szükséges bizonyítási eljárás lefolytatása alapvetően az első fokon eljáró bíróság feladatkörébe tartozik.

BH2012. 175. A fél által beszerzett igazságügyi szakértői véleményt a bíróság a szabad bizonyítás keretén belül értékelni köteles. A magánszakértői vélemény megállapításai alkalmasak lehetnek a perszakértői vélemény aggályossá tételére, bizonyító erejének lerontására, ezért ha az ellentétben áll a bíróság által kirendelt szakértő véleményével, nem mellőzhető azok ütköztetésével az ellentmondások feloldásának megkísérlése, ennek eredménytelensége esetén pedig - a fél kérelme alapján - ebben a körben további bizonyítási eljárás lefolytatása [1952. évi III. törvény 3. § (3), (5) bek., 166. § (1) bek., 182. § (3) bek.]. Ha pedig a magánúton beszerzett igazságügyi szakértői vélemény alkalmas arra, hogy bizonyítékként értékelje a bíróság, akkor mint többen a kevesebb arra egyértelműen alkalmas, hogy aggályt támasszon, kételyt ébresszen a már rendelkezésre álló véleménnyel szemben.

Itt kell hangsúlyozni, hogy a magánúton beszerzett vélemény még a perben kirendelt szakértő véleményének, bizonyító erejének lerontására (így!), annak megerősítésére is alkalmasak, még inkább egy olyan szakértői véleményre is igazak e megállapítások, melyek nem is a perben – hanem más eljárásban – kerültek beszerzésre.

BH2012. 173. I. A bizonyítékok szabad mérlegelése elvének legfőbb korlátja a bíróság indokolási kötelezettsége. Az ítélet indokolásából ugyanis világosan ki kell tűnnie, hogy a bizonyítékok mérlegelése során melyek voltak azok a körülmények, amelyeket a bíróság irányadónak vett [1952. évi III. törvény 3. § (5) bek., 206. § (1) bek., 221. § (1) bek.].

Az EJEB gyakorlata és az indítvány kapcsolata

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (kihirdetve 1976. évi 8. tvr.) 14. Cikkének 1. bekezdése kimondja, hogy „A bíróság előtt mindenki egyenlő. Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

Emberi Jogok Európai Egyezménye (1993. évi XXXI. törvény) 6. cikk – Tisztességes tárgyaláshoz való jog 1. Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan bíróság tisztességesen nyilvánosan és ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően.

Az EJEB – Alkotmánybíróság által is idézett [166/2011. (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 545, 560.] – gyakorlata szerint a fegyverek egyenlőségének elve – úgy is, mint a méltányos eljárás szélesebb fogalmának egyik eleme – szerint *minden fél ésszerű lehetőséget kell, hogy kapjon arra, hogy ügyét olyan feltételek között adja elő, amelyek nem helyezik őt ellenfelével szemben hátrányos helyzetbe.* (Bulut kontra Ausztria, 17358/90 1996. február 22., 47. bekezdés). A tisztességes eljárásban mind a vádnak, mind a védelemnek lehetősége kell, hogy legyen arra, hogy a másik fél által előterjesztett észrevételeket és bizonyítékokat megismerhesse és arra *nyilatkozhasson.* (Mirilashvili kontra Oroszország, 6293/04, 2008. december 11.). Ezek az elvek – amint arra már hivatkoztunk – megfelelően alkalmazandók a polgári eljárásokban is.

Az **Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkéhez készült kézikönyv** (az alábbiakban kézikönyvként említjük) a polgári jogi eljárásokra koncentrálva számos olyan döntést közöl, melyek a panaszunk megalapozottságának alátámasztására felhívható.

A kézikönyv 222. és 223. pontja szerint a tisztességes eljárás tárgyalás tágabb értelemben vett fogalma magában foglalja a „*fegyveregyenlőség*” elvét. A „*fegyveregyenlőség*” követelménye a felek közötti „*méltányos egyensúlyként*” értve elvben mind a polgári jogi, mind a büntetőjogi ügyekre vonatkozik (Feldbrugge kontra Hollandia, § 44). Ennek az elvnek a tartalma a felek közötti „*méltányos egyensúly*” fenntartása. *A fegyveregyenlőség maga után vonja, hogy mindegyik félnek elfogadható lehetőséget kell biztosítani ügye előadására – beleértve bizonyítékait is – olyan feltételek mellett, amelyek nem hozzák őt érdemben hátrányosabb helyzetbe a másik félhez képest* (Dombo Beheer B.V.kontra Hollandia, § 33.).

A jelen panasz tárgya legfőképpen az, hogy az indítványozók a bírósági eljárásban *nem kaptak lehetőséget a per legfontosabb (mondhatni fő-) kérdésében arra, hogy ügyüket megfelelően előadják.* Ebben a vonatkozásban, bár érveiket előkészítő

irataikban, beadványaikban kifejtették egyértelműen hátrányos helyzetbe kerültek a felperessel szemben, azáltal, hogy a bíróság nem adott helyt a bizonyítási indítványuknak. Annak ellenére, hogy a Pp. 164. § (1) bekezdése értelmében ebben a kérdésben az alperes indítványozókat bizonyítási kötelezettség terhelte, melynek a bíróság tisztességtelen eljárása miatt nem tudtak eleget tenni, a **„bizonyítás sikertelenségét” a perbíróságok a terhükre értékelték.** Érzésünk szerint külön bizonyításra nem szorul, hogy amennyiben az egyik felet a vele szemben meghozható marasztaló ítélet elhárítása érdekében bizonyítási kötelezettség terheli, ez egyúttal ennek a félnek magától értetődő alkotmányos joga is: e joga gyakorlását pedig a bíróságnak támogatnia kell, nem pedig megakadályozni, esetleg csírájában elfojtani. *Ez utóbbi bírói magatartás egyértelműen sérti a XXVIII. cikk rendelkezését.* A felperes önként lép perbe, az alperesek viszont – saját érdekükben – kötelesek a perben részt venni. A indítványozók azonban nem egyszerűen nem tettek eleget perbeli kötelezettségeiknek, hanem nem tudták elérni, hogy indítványaiknak a bíróság helyt adjon és a szakértői bizonyítást foganatosítsa. Megjegyezzük, hogy a perben az alperesek mindvégig főkérdésnek tekintették a váltóokiraton szereplő aláírások valódiságának kérdését, annak megdöntésére tettek állandóan indítványt, indítványokat (még hozzá perrendszerűen), a bíróságok azonban ebben a releváns kérdésben teljesen érthetetlen elzárkózást mutattak, míg másodlagos kérdésekben (váltó mögöttes jogviszonya) viszonylagos aktivitás és megengedő álláspont jellemezte a bírakat.

A kézikönyv 231. pontja rögzíti, hogy *önmagában* a szakértői vélemény kérésének megtagadása nem tisztességtelen. Ilyenkor azt kell vizsgálni, hogy az eljárás egésze tisztességes volt-e (H. kontra Franciaország, § 61 és 70). A panasz szempontjából azonban nagyon fontos annak rögzítése, hogy *az elutasítás indokainak ésszerűnek kell lenniük.* A perbíróságok – a bizonyítási eljárás lefolytatására elsősorban köteles elsőfokú és a másodlagosan erre szintén perjogi lehetőséggel bíró másodfokú bíróság – azonban nem adták ésszerű és alkotmányosan is elfogadható indokát annak, hogy miért mellőzték a bizonyítási indítványt.

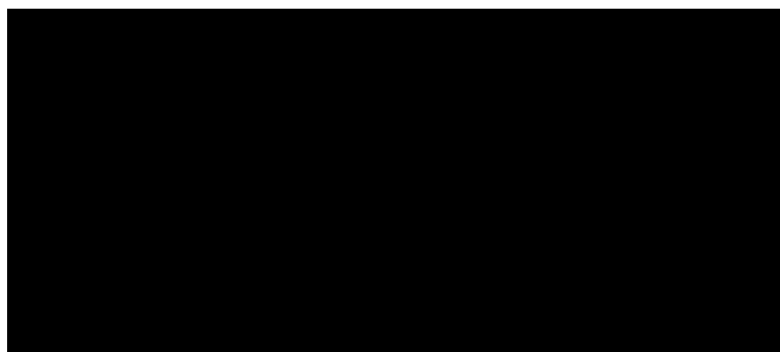
A kézikönyv 235. pontja a következőképpen fogalmaz: egy orvosszakértői jelentés, amely egy olyan *technikai* kérdésre vonatkozik, amellyel kapcsolatban a *bírának nincs ismerete*, valószínűsíthetően *döntő befolyással* lesz arra, hogy *miként értékeli a bírák a tényeket.* Ezért ez olyan *alapvető bizonyítéknak* tekintendő, mellyel kapcsolatban *a feleknek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy ahhoz hatékonyan észrevételeket fűzhessenek* (Mantovanelli kontra Franciaország, § 36; Storck kontra Németország, § 135). A Mantovanelli kontra Franciaország ügyben az, hogy a *kérelmezők nem tudtak hatékonyan észrevételeket fűzni a szakértői vélemény megállapításaihoz*, amely szakértői vélemény a *legfőbb bizonyíték* volt az ügyben, *sértette a 6. cikk 1. bekezdését.*

A panasszal érintett **ügy hasonlósága nyilvánvaló.** Az eljáró bíróságok a váltópertől különböző, más eljárásban beszerzett szakértői véleményre alapozták álláspontjukat. Ez a szakértői vélemény olyan szakkérdésben született, melynek megítélésére a jogi kérdés elbírálására szakosodott bírói fórum nem képes, tehát a vélemény *meghatározó az ügy elbírálása* szempontjából. Ez a jelen alkotmányjogi panasz szempontjából mindkét indítványozó védekezésére igaz: a bíróságok sem a saját kéztől származás

kérdésében (II. rendű indítványozó kérelme) sem pedig az okirat, mint okmány valódiságának, az okmányra vezetett nyilatkozatok kronológiájának megállapítása tekintetében (I. rendű indítványozó kérelme) nem bírnak szakértelemmel. A bíróság nem rendelkezik írásszakértői és okmányszakértői tudással. A felperes a perben rendelkezésre álló döntő véleményre, mint bizonyítékra alapozta az alperesi tagadással szembeni álláspontját. *Az egyetlen perbeli szakértői vélemény tehát alapvető bizonyíték.* A perben eljáró bíróságok – sem a bizonyítás lefolytatására elsősorban köteles Székesfehérvári Törvényszék, sem a jogszabálysértés megállapítását elmulasztó, az elsőfokú ítéletet helyben hagyó Fővárosi Ítéltábla – *nem adtak lehetőséget arra, hogy az alperesek ezen az alapvető bizonyítékhoz hatékonyan észrevételeket fűzzenek:* ez a jog akkor nyílt volna meg, ha a bíróságok teret engednek annak a határozottan fenntartott és megindokolt, költségelőlegezést vállaló nyilatkozat mellett megtett alperesi bizonyítási indítványnak, mely igazságügyi szakértő kirendelésére irányult. Az igazságügyi szakértő kirendelése esetén megnyugtatóan tisztázható lett volna, hogy a szakértői vélemény, melyet egy másik eljárásban szereztek be és az alperesek – magánúton beszerzett szakértői álláspontokkal megtámogatottan – aggályosnak tartottak, alkalmas-e a perbeli szakkérdés korrekt eldöntésére. *A 6. cikk és ezzel összefüggésben az Alaptörvény XXVIII. cikkének sérelme ebből a szempontból egyértelműen abban áll, hogy a per alperesei, a jelen eljárás indítványozói csak „távrol”, a perdöntő bizonyítéktól lényegében bírói döntés által távoltartva nem tudtak a saját ügyükre hatást gyakorolni, védekezésüket nem adhatták elő.* Ugyanakkor ezt a kényszerű távolságot – súlyosan jogszabálysértő módon – a velük szemben született marasztaló ítélet a terhükre értékelte: a Fővárosi Ítéltábla jogerős ítélete 5. oldalának ötödik bekezdésében a bíróság tényként rögzíti, hogy a perben rendelkezésre álló szakvélemény a másodfokú bíróság álláspontja szerint is aggálytalan, míg az alperesek által beszerzett ún. előzetes írásszakértői vélemény rossz minőségű másolat alapján készült. *Ez viszont nem az alperesek hibája, hanem eljárási jogszabálysértés folytán kényszerültek az alperesek a lehetőségekhez képest másolat birtokában szakértői nyilatkozatokat beszerezni.*

A Kúria pedig azzal, hogy hatályában fenntartotta az Alaptörvényt sértő – ezáltal jogszabálysértő és alkotmányellenes – jogerős ítéletet, szintén törvényt sértő módon járt el.

Miskolc, 2017. május 17.

az indítványozók jogi képviselőjében